

עמדות כלפי אנשים עם מוגבלות - אז והיום

יחס החברה לאדם עם המוגבלות – אז (וולפנסברגר, 1972)

- נתפס כלא-אנושי
- נתפס כאיום על החברה
- נתפס כאירוע נוראי
- נתפס כזקוק לרחמים
- תפיסת החריג כקדוש
- תפיסת החריג כמבדר
- נתפס כילד נצחי
- נתפס כאורגניזם חולה על-פי המודל הרפואי

עמדות - הגדרות

- מערכת די קבועה בעלת שלושה רכיבים מרכזיים הסובבים אובייקט אחד: הרכיב הקוגניטיבי, הרכיב הרגשי והרכיב ההתנהגותי (Krech, 1962).
- מצב של נכונות נפשית המושפעת מהניסיון (Allport, 1954).
- עמדה מתוארת כנטייה פסיכולוגית, הבאה לידי ביטוי בהערכה חיובית או שלילית של אובייקט מסוים (Triandis, 1971).

כל עמדה חברתית שייכת לאחד הגורמים המוטיבציוניים

- **עמדה כבדיקת המציאות** - חיפוש אחר המשמעות והצורך לרכוש ידע עקבי על העולם החיצוני.
- **עמדה כצורך ברצייה חברתית** והימנעות מדחייה חברתית.
- **עמדה כהגנה על ה"אני"** - הגנה מפני קונפליקטים פנימיים (Katz & Stotland, 1959).

מאפייני העמדות

- עמדות מתגבשות תוך כדי התנסות ואינטראקציה עם אנשים אחרים.
- העמדות הן מורכבות ובעלות מבנה רב-ממדי.
- עמדות הן יחסיות (ולא אבסולוטיות), יציבות (ולא גמישות) ומתנגדות לשינוי.
- לעמדות יש אובייקט חברתי ספציפי להתייחסות, כגון: אנשים, מצבים, אירועים ורעיונות.
- עמדות מציגות דרגות שונות של כוחות מניעים (עצמה ואינטנסיביות) וכיוונים (כלפי, נגד, הרחק) ביחס לגורם ההתייחסות.
- עמדות הפרט מתגלות דרך התנהגויות, כאשר הפרט פוגש את גורם ההתייחסות שכלפיו מכוונות העמדות.

מה בין עמדות חברתיות לסיכון של אנשים עם מוגבלות?

- עמדותיהם ואמונותיהם של אנשים מאפשרות ומעודדות התעללות באנשים עם מוגבלות.
- עמדות ואמונות יכולות לספק רציונליזציה, או לפחות אווירה סובלנית, להצדקת ההתעללות במוחם של הפוגעים ולהגביר את הסיכון לאלימות ולהתעללות.

(Sobsey, 1994)

יחס החברה לאדם עם מוגבלות - היום

- מחקרים מצביעים על התקדמות רבה ועלייה בסובלנות כלפי האדם עם המוגבלות במדינות מתקדמות כמו ארצות הברית וישראל. אף על פי כן, עדיין קיימות עמדות שליליות כלפיו כמעט בכל חברה (שיינין, 1990; Florian & Kehat, 1987).
- בשנת 1988 נחקק חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.
- בשנת 2000 הוקמה נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים.

בסקר שערכה נציבות השוויון בשנת 2005

- מתגלה פער בין הצהרות הציבור לגבי היכולות של אנשים עם מוגבלות לבין האמונה ביכולתם להשתלב בעשייה היום-יומית.
- 17.5% מהציבור סבורים כי אנשים עם מוגבלות הם מטרידים ומסוכנים לחברה; 7% משוכנעים בכך.
- רבים חיים בתפיסת עולם של פטרוניות וחסד כלפי אנשים עם מוגבלות.
- יש קבוצה גדולה של אנשים בציבור הישראלי השבויים בסטיגמה שאנשים עם מוגבלות הנם מטרידים.

ממצאי המחקר (דגני ודגני, 2009)

- 72% מהציבור בישראל מכיר לפחות אדם אחד עם מוגבלות.
- רוב-רובו של הציבור בישראל מגלה פתיחות והבנה כלפי אנשים עם מוגבלויות פיזיות.
- רוב הציבור רואה בעין מאוד חיובית עסקים הנגישים לנכים או המעסיקים אנשים עם מוגבלויות.
- חלק גדול מהציבור חושב גם ששילוב ילדים עם מוגבלויות במערכת החינוך הוא ערך חינוכי מהמעלה הראשונה.

**לאורך השנים נראים שינויים במוכנות של אנשים "לראות" אותם
בנוף וכחלק מהחברה.**

**ההיכרות והפתיחות החברתית לאנשים עם מוגבלויות היא גם תוצר
של הנראות הגוברת שלהם במרחב הציבורי: ברחוב, בקניון....**

**הנגשת המקומות הציבוריים מאפשרת ליותר אנשים עם מוגבלויות
להשתלב בחברה.**